Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ

«Филология ғылымдары» сериясы, №3(65), 2018

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір. 2000 ж. бастап шығады

Бас редактор
п.ғ.д., профессор, академик
Б.Ө. Сманов

Бас редактордың орынбасары
ф.ғ.д., профессор **Б.Әбдіғазиұлы**

Ғылыми редакторлар
ф.ғ.д., проф. **С.Ж. Әбішева**
п.ғ.д., доцент **Ж.Т. Дәулетбекова**
ф.ғ.к. **А.Д. Ибраева**

Редакция алқасы:
ф.ғ.д., проф.
У.М. Бахтикиреева (Ресей),
PhD докторы, проф.
И.З. Белобровцева (Эстония),
ф.ғ.д., проф.
Ердоған Алтынкайнак (Түркия),
ф.ғ.д., проф.
А.К. Киклевич (Польша),
ф.ғ.д., проф.
Нефагина Г.Л. (Польша),
магистр, проф.
Нонако Сусуму (Жапония),
п.ғ.д., проф.
Н.И. Ишекеев (Қырғызстан),
п.ғ.д., проф. **Жан Диңжиң** (Қытай),
п.ғ.д., проф. **Чан Дин Лам** (Вьетнам),
ф.ғ.к. **Ж.А. Қоқанова**
(жауапты хатшы)

© Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2018

Қазақстан Республикасының мәдениет және ақпарат министрлігінде 2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген №10109-Ж

Басуға 29.01.2019 қол қойылды. Пішімі 60х84 $^{1}/_{8}$. Көлемі 29,25 е.б.т. Таралымы 300 дана. Тапсырыс 545.

050010, Алматы қаласы, Достық даңғылы, 13. Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің «Ұлағат» баспасы

М а з м ұ н ы
С о д е р ж а н и е
C o n t e n t

Әбдіғазиұлы Б. Тарихты сомдаған тұлғалар.................................. 7

Сманов Б.Ө. М.Әуезов және болмысы биік білім ордасы........ 8

Шойынбет Ж. Абайды ардақтаған ректор..................................... 12

Қосымова Г.С. Білім мен ғылымның негізін қалаған Тұлғалар – Абай атындағы қара шаңырақтың ғалым-ұстаздары...................... 13
Kosymova G.S. Scientists and teachers of KazNPU after Abay – the Founders of education and science……………………………………… 13

Қасенов Е.С. Ғалым Ш.Х.Сарыбаевтың «Күнделік керектер» еңбегіндегі коммуникативтік үдеріс мәселесі................................. 18
Kassenov E.S. The problem of the communicative process in the work of scientist Sh.H. Saribaeva "Kundelik kerekter"……………… 19

Әбдіғазиұлы Б. Ғабдуллиндер ғибраты…………………………... 22

Абишева С.Д. Два юбиляра... 27

Қасым Б. Профессор А.Ысқақовтың ғылыми еңбектеріндегі жаңа бағыттар... 30

Қабатай Б.Т. «Әдебиеттік оқу» пәнінің жаңартылған білім мазмұны: Н.Ғабдуллин шығармаларын оқытуға жаңаша көзқарас... 33

Оразахынова Н.А., Кенжебаева Г.М. Ұстазға құрмет – шәкіртке міндет.. 36

Мусатаева М.Ш. Беззаветное служение слову.............................. 38
Mussatayeva M.Sh. Whole-hearted labor word……………………... 39

Мирзоев К.И. Маяк просвещения Казахстана *(К 90-летию КазНПУ им. Абая)*... 42

Атабаева М.С. Ғабдолла Қалиұлының 90 жылдық төріндегі дара жолы.. 44
Atabaeva M.S. The way of Gabdolla Kaliuly on the eve of the 90th anniversary…………………………………………………………… 45

Тамаев А. Академик С.Қирабаев оқулықтары мен оқу құралдарының дидактикалық-әдістемелік маңызы................................. 48

Шойынбет Ж. Абайтанушы ғалым немесе ұстаз туралы толғаныс... 53

Балтабаева Ж.Қ. Ғалым жолы.. 55

Жиренов С.А. Серік ағай... 59

Дәулетбекова Ж.Т. Ғылым шыңының шынары............................. 61

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия «Филологические науки», №3(65), 2018

Выходит с 2000 года.
Периодичность – 4 номера в год

Главный редактор
д.п.н., профессор, академик
Б.У. Сманов

Зам. гл. редактора
д.ф.н., профессор **Б.Абдигазиулы**

Научные редакторы
д.ф.н., проф. **С.Д. Абишева**
д.п.н., доцент **Ж.Т. Даулетбекова**
к.ф.н. **А.Д. Ибраева**

Редакционная коллегия:
д.ф.н., проф.
У.М. Бахтикиреева (Россия),
доктор Ph(D), проф.
И.З. Белобровцева (Эстония),
д.ф.н., проф.
Ердоган Алтынкайнак (Туркия),
д.ф.н., проф.
А.К. Киклевич (Польша),
д.ф.н., проф.
Г.Л. Нефагина (Польша),
магистр, проф.
Нонако Сусуму (Жапония),
д.п.н., проф.
Н.И. Ишекеев (Кыргызстан),
д.п.н., проф. **Жан Динжин** (Китай),
д.п.н., проф. **Чан Дин Лам** (Вьетнам),
к.ф.н. **Ж.А. Коканова**
(ответ. секретарь)

© Казахский национальный педагогический университет имени Абая, 2018

Зарегистрировано в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан 8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 29.01.2019.
Формат 60x84 1/8. Объем 29,25 уч.-изд.л.
Тираж 300 экз. Заказ 545.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат» Казахского национального педагогического университета имени Абая

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Aimagambetova M.M. Zoonyms as a component of national culture. **69**
Аймағамбетова М.М. Зооним ұлттық мәдениеттің компоненті... **69**

Altybayeva S.M. Mythological time and space: category-based characteristics…… **72**
Алтыбаева С.М. Мифологиялық уақыт және кеңістік: категориялық сипаттамалары…… **73**

Аманбаева А.Ж., Жұмабаева Ж.Т. Қоғам қайраткерлерінің дискурсындағы просодикалық көріністер…… **76**
Amanbaeva A.Zh., Zhumabaeva Zh.T. Prosodic peculiarities of public figures discourse…… **77**

Дюсекенева И.М. Молодежь и полиязычие…… **79**
Dyussekeneva I.M. Youth and multilingualism…… **80**

Еркабылова Н.Н., Казкенова А.К. Переключение кодов в киноречи…… **84**
Yerkabylova N.N., Kazkenova A.K. Code-switching in the cinema speech…… **85**

Жиренов С.А., Сманова А.С., Какимова Л.Ш. Көркемдік білім берудегі ұлттық сана мен мәдени құндылықтардың лингвистикалық мәні…… **89**
Zhirenov S.A., Smanova A.S., Kakimova L.Sh. Linguistic meaning national consciousness and cultural values in artistic education…… **90**

Жүнісова М.А. Қазақ тіл біліміндегі тілдік тұлғаның ғылыми аппараты…… **94**
Zhunissova M.A. Scientific apparatus in the theory of linguistic personality of Kazakh linguistics…… **94**

Ильясова Н.Ә., Қалниязова А.Қ. Жыраулар поэзиясындағы поэтикалық жүйенің ерекшелігі және оның зерттелуі…… **101**
Iliasova N.A., Kalniazova A.K. Features of language tools in zhyrau's poetry and their research…… **102**

Искакова Н.С. Понятие оценки в лингвистике…… **107**
Iskakova N.S. The notion of evaluation in linguistics…… **108**

Каримова Б.С. О воздействии средств массовой информации на общественное сознание средствами лингвистики…… **113**
Karimova B.S. The impact of the media on the social consciousness by means of linguistics…… **114**

Курмамбаева Ж.Б. Сан атаулары – тіл білімінің маңызды зерттеу нысаны…… **117**
Kurmambayeva Zh.B. Numerals is the most important object in linguistics…… **118**

Құлтанбаева Н.Қ., Исакова С.С. «Дискурс» терминінің анықталуы…… **123**
Kultanbaeva N.K., Issakova S.S. The definition of the term «Discourse»…… **124**

Kazakh National Pedagogical University named after Abai

BULLETIN

Series «Philological sciences»
№3(65), 2018

Editor in chief
doctor of pedag. sc., prof., academician
B.U. Smanov

Deputy Chief Editor
doctor of philology, professor
B.Abdigaziuly

Scientific editors
doctor of philology, professor
S.D. Abisheva
doctor of pedagogical sciences, assistant professor **Zh.T. Dauletbekova**
candidate of Philology **A.D. Ibrayeva**

The editorial board members:
doctor of Philology, professor
U.M. Bakhtikireeva (Russia),
PhD, professor
I.Z. Belobrovceva (Estonia),
doctor of Philology, professor
Erdogan Altynkainak (Turkey),
doctor of Philology, professor
A.K. Kiklevich (Poland),
doctor of Philology, professor
G.L. Nefagina (Poland),
master, professor
Nonako Susumu (Japan),
doctor of pedagogical sciences, professor **N.I. Ishekeyev** (Kyrgyzstan),
doctor of ped. sc., professor
Zhan Dingzhing (China),
doctor of pedagogical sciences, professor **Chan Din Lam** (Vietnam),
candidate of Philology **Zh.A. Kokanova** (executive secretary)

©Kazakh National Pedagogical University named after Abai, 2018

Registered in the Ministry of Culture and Information of the Republic of Kazakhstan 8 May 2009 №10109-Zh/Ж

Signed in print 29.01.2019.
Format 60x84 1/8. Volume 29,25 teaching and publishing lists.
Number of copies 300. Order 545.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13, KazNPU named after Abai

Publishing House "Ulagat" of the Kazakh National Pedagogical University named after Abai

Mussatayeva M.Sh., Mukhtarzhankyzy L. Gender as an object of linguistic researches……………………………………………….. **130**
Мұсатаева М.Ш., Мұхтаржанқызы Л. Гендер лингвистикалық зерттеулердің нысанасы ретінде…………………………………… **130**

Момынова Б.Қ., Саткенова Ж.Б. Поэтикалық мәтіндегі «тілдік тұлға»: деңгейлік-құрылымдық ерекшеліктері................................ **134**
Momynova B.K., Satkenova Zh.B. Language personality, «structural and functional» features in poetic texts...................................... **135**

Нурбаева А.М., Сафронова Л.В. Когнитивная доминанта рекламного и художественного текста... **141**
Nurbaeva A.M., Safronova L.V. Cognitive dominant of advertising and art text…………………………………………………… **142**

Рахман Г. Ұлттық мәдени-танымдық сипаттағы киіз үй жабдықтарының атауларымен байланысты тілдік бірліктер........ **145**
Rakhman G. Language units connected with names of yurtic equipment national cultural and cognitive character…………………. **146**

Сема Аслан Демир, Құрманаева А.Ж. Термин, терминжүйе және терминологиялық өріс ұғымдарының маңызды белгілері…. **150**
Sema Aslan Demir, Kurmanaeva A.Zh. Essential features of terms, terminology, terminological field…………………………….. **151**

Саменова Н.С. Ұлттық паремиологиядағы таным табиғаты…… **156**
Samenova N.S. Nature of cognition in national paremiology……….. **157**

Султанбекова С.С. Медициналық аталымдардың жасалу тәсілдеріндегі когнитивті модель……………………………………... **161**
Sultanbekov S.S. Cognitive model of medical word-building nominations………………………………………………………… **162**

Сүйерқұл Б., Уркинбаев С.Ж. Жасырын сема: «жігіт» сөзіне компоненттік талдау... **166**
Suerkul B., Urkinbaev S.Zh. Hidden sema: component analysis of the world «zhigit».. **167**

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERATURE

Абишева С.Д. Трагизм и гармония бытия в поэзии М.Макатаева **175**
Abisheva S. The tragedy and harmony of the being in the poetry of Makataev………………………………………………………… **175**

Абиыр Қ.Е. Ж.Тұрлыбайұлының «Райымбек батыр» романындағы фольклорлық мотивтер... **183**
Abiyr K.E. Folklore motives in the novel ZH.Turlybayuiy "Raiymbek batyr"... **184**

Аширов Ж.С. Әдебиет пен өнердегі сюрреалистік айшықтар....... **189**
Ashirov Zh. Distinctive features of surrealism in the literature and art... **190**

Бузаубагарова К.С., Куандык К. Мотив одиночества в лирике Лермонтова и Абая…………………………………………….. **193**
Buzaubagarova K.S., Kuanduк К. The motif of loneliness in the poetry of Lermontov and Abai……………………………………... **193**

Жамбыл А.Д. «Құтты білік» шығармасының мәні мен мазмұны.. **198**
Zhambyl A.D. The essence and content of the work "Kutty Bilik"..... **198**

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ
PEDAGOGY AND METHODOLOGY PROBLEMS

Кажигалиева Г.А. Казахстанская лингвометодика: современное состояние и будущее…………………………………………….. 202
Kazhigaliyeva G.A. Kazakhstan linguomethodology: the present state and the future.. 203

Жұмақаева Б.Д., Молдасанов Е.М. Мектепте көркем мәтіннің идеялық және танымдық мазмұнын меңгерту бағытындағы әдеби талдау.. 206
Zhymakayeva B.D., Moldasanov E.M. The literary analysis at school for assimilation of the idea and informative contents of texts... 207

Османова З.Ж. Қазақ әдебиетін оқыту арқылы оқушылардың оқырмандық қабілетін дамыту жолдары....................................... 210
Osmanova Z.Zh. Development of reading ability of students in the study of Kazakh literature…………………………………………….. 211

АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION

Zikhrollayev E.M. Special aspects of media translation…………….. 216
Зихроллаев Э.М. Медиа аударманың ерекшеліктері.................... 216

Кенан Коч. Түркі тілдері арасындағы көркем аударма мәселесі... 222
Kenan Kosh. Problems of literary translation between Turkic languages…………………………………………………………... 222

БІЗДІҢ АВТОРЛАР... 228

НАШИ АВТОРЫ…………………………………………………... 230

OUR AUTHORS…………………………………………………….. 232

Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті Алқасының (2003 жылғы 26 маусым №433-3 ж бұйрығы) шешімі негізінде Абай атындағы ҚазҰПУ-нің Хабаршы журналының «Психология» сериясын психология ғылымдары бойынша диссертациялардың негізгі ғылыми нәтижелерін жариялайтын басылымдар тізбесіне енгізілгені туралы хабарлайды.

На основании решения Комитета по контролю в сфере образования и науки (приказ №433-3 ж от 26 июня 2003 г.) Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Психология» внесен в перечень изданий для публикаций основных научных результатов диссертаций по психологическим наукам.

On the basis of decision of Committee for control in sphere of education and science (order №433-3 ж from June 26.2003) Bulletin of Abai Kazakh national pedagogical university, series «Psychology» is included into the list of issues to publish the basic scientific results of dissertation of psychological sciences.

ТАРИХТЫ СОМДАҒАН ТҰЛҒАЛАР

Қазақ топырағында жоғары білімнің туын тіккен тұңғыш университетіміз – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің бүгінге дейін жүріп өткен тоқсан жылдық тарихи жолы халқымыздың басынан өткен әр алуан кезеңдерді қамтиды, ұлтымыздың руханият әлеміндегі өсіп-өркендеу жолын бейнелейді, қазақ топырағында жоғары білім беру жүйесінің қалай өмірге келіп, тамыр жайғанын, көгеріп көктеген мәуелі бәйтерекке айналған тарих шежіресін алға тартады. Ал тарихты жасаушы қашанда халық, жеке адамдар, ұлтымыздың көрнекті тұлғалары екенін бәріміз жақсы білеміз.

Осы жылдар ішінде университетімізде осынау игі істің бастауында тұрған Ахмет Байтұрсынов бастаған ата ұрпақ өкілдерінің ізін жалғастырған оқу ордасының тарихына ұлағатты ұстаз, ғұлама ғалым ретінде есімдері өшпестей жазылған асқар таудай ондаған аға-апаларымыз еңбек етті. Олардың әрқайсысы туралы жазылған және болашақта жазылар ғылыми еңбектер, кітаптар мен мақалалар аз емес.

Біз бүгін оқырмандарымызға университетімізде әр жылдары ұстаздық еткен аға ұрпақ өкілдерінің аяулы есімдерін қастерлеу мақсатында ардақты қайраткерлер тұлғалар туралы мақалалар топтамасын ұсынып отырмыз.

Балтабай Әбдіғазиұлы,
Абай атындағы ҚазҰПУ
Филология және көптілді білім беру
институтының директоры,
филология ғылымдарының докторы, профессор